

Anbefalinger til implementering af Open Access i Danmark

Afsluttende rapport
fra Open Access Udvalget

Anbefalinger til implementering af Open Access i Danmark

Afsluttende rapport
fra Open Access Udvalget

Udgivet i 2011 af
Styrelsen for Bibliotek og Medier/DEFF i samarbejde med
Forsknings- og Innovationsstyrelsen

Anbefalinger til implementering af Open Access i Danmark

Afsluttende rapport fra Open Access Udvalget

Udgivet i 2011 af
Styrelsen for Bibliotek og Medier/DEFF i samarbejde med
Forsknings- og Innovationsstyrelsen

Styrelsen for Bibliotek og Medier
H.C. Andersens Boulevard 2
1553 København V

Telefon: 33 73 33 73
post@bibliotekogmedier.dk
www.bibliotekogmedier.dk

Sats: Stæhr Grafisk
Tryk: C.S. Grafisk
Oplag: 1.000
(Ikke i boghandel)

Foto: Tobias Toyberg

ISBN: 978-87-92681-12-6
Elektronisk ISBN: 978-87-92681-13-3

Publikationen kan hentes på
www.bibliotekogmedier.dk
www.fi.dk

Indhold

Opsummering af Open Access Udvalgets anbefalinger	5
Indledning	8
Open Access Udvalgets opgaver	9
Open Access Udvalgets fremgangsmåde	10
Økonomi	11
Open Access og kvalitetssikring	12
Mulighederne for Open Access til videnskabelige artikler i den bibliometriske forskningsindikator	13
Open Access Udvalgets anbefalinger	15
Hovedområde 1 At styrke de nationale strategier og strukturer for adgang til og formidling af videnskabelig information	15
Opgave 1.1 At definere klare politikker for formidling og adgang til videnskabelig information, inklusive den tilhørende økonomiske planlægning	15
Opgave 1.2 At fremme internetadgangen til resultaterne af offentligt finansieret forskning uden omkostning for læseren	17
Opgave 1.3 At systematisk vurdere de forhold, der påvirker adgangen til videnskabelig information	19
Opgave 1.4 At sikre, at repositorer for videnskabelig information er bæredygtige og interoperable	19
Opgave 1.5 At samle de primære interessenter i debatten om videnskabelig information	20
Hovedområde 2 At styrke koordinationen mellem medlemsstaterne	21
Opgave 2.1 At undersøge muligheden for at nationale forskningsråd definerer fælles grundlæggende principper om Open Access	21
Opgave 2.2 At øge gennemsigtigheden af de kontraktmæssige betingelser	21
Opgave 2.3 At arbejde for interoperabilitet af nationale repositorer	22
Opgave 2.4 At bidrage til et effektivt overblik over fremskridtet	22
Hovedområde 3 At sikre langtidsbevaring af videnskabelig information	23
Opgave 3.1 At definere en struktureret tilgang til langtidsbevaring	23
Opgave 3.2 At tage den videnskabelige informations specifikke karakteristika i betragtning	25
Bilag	27
Bilag 1: Kommissorium for det nationale arbejde med Open Access	28
Bilag 2: EU-Ministerrådets konklusioner om videnskabelig information	30
Bilag 3: Økonomioversigt og økonomiberegninger	38
Bilag 4: Tidsplan for implementeringen	41

Opsummering af Open Access Udvalgets anbefalinger

Dansk forskning er meget international. Den videnskabelige kvalitet af dansk forskning ligger højt internationalt målt ved bl.a. publiceringer, og Videnskabsministeriet har dokumenteret en positiv udvikling de seneste år. Over halvdelen af alle danske videnskabelige artikler, som er publiceret inden for de seneste år, er publiceret i samarbejde med udenlandske forskere. For 25 år siden var det kun en fjerdedel af de videnskabelige artikler, som havde udenlandske medforfattere. Tal fra Videnskabsministeriet viser, at forskningen i forskellige lande globaliseres med forskellig hastighed. I 1980'erne var Danmark det 10. mest internationaliserede land målt på forskningssamarbejde. I dag ligger vi på en 5. plads. Den rette implementering af Open Access er afgørende for, at denne udvikling kan fortsætte. Det er vist, at forskere, hvis forskningsresultater publiceres i Open Access, opnår flere citationer, end de der ikke publiceres i Open Access. Ligesom den vidensspredning, der kan foregå, er afgørende.

Implementeringen af Open Access omhandler maksimering af forskningseffekten. Gevinsterne for danske virksomheder, dansk forskning og det danske samfund med fri adgang til forskningsresultater er mange. Open Access vil resultere i en forbedret forskningsformidling til gavn for forskere, forskningsinstitutioner og virksomheder. Det vil medføre nye og forbedrede forskningsmuligheder, større synlighed for danske forskere, forskning og forskningsinstitutioner nationalt såvel som globalt, bedre adgang til viden for små og mellemstore virksomheder og med det et større potentiale for vækst og innovation. Formålet med en national Open Access-strategi er at fjerne barrierer for fri adgang til danske forskningspublikationer på kort og lang sigt. Således vil man bedst muligt kunne udbrede og formidle offentligt finansierede videnskabelige forskningsresultater til danske og udenlandske forskere samt til danske virksomheder. Herigennem kan vi udnytte gevinsterne ved Open Access optimalt til støtte for dansk forskning og innovation. En national Open Access-strategi vil dermed kunne bidrage væsentligt til regeringens globaliseringsstrategi og målet om, at Danmark skal være et førende viden- og iværksættersamfund.

Høringsprocessen af Open Access udvalgets anbefalinger tilkendegav en bred opbakning til princippet om fri adgang til offentligt finansieret forskning. Der er et udtrykt ønske om, at forskningsresultater fra et lille land som Danmark bliver så synlige som overhovedet muligt, nationalt såvel som internationalt. Barrierer for adgangen skal derfor nedbrydes og bidrage til, at Danmark fortsat er en interessant samarbejdspartner internationalt. Det er Open Access Udvalgets indstilling, at der så vidt muligt bør være fri adgang til resultaterne af offentligt finansieret forskning via grøn Open Access med indbygget kvalitetssikring i form af peer review ved de videnskabelige tidsskrifter. Dette betyder, at forskningsartikler efter en peer review-proces i det eksisterende tidsskriftssystem parallelpubliceres i et institutionelt eller emnespecifikt repositorium, hvortil der vil være fri adgang. Denne parallelpublicering kan eventuelt udmøntes med en begrænset karenstid, hvor artiklerne udelukkende vil være tilgængelige i tidsskrifterne.

Det er tillige udvalgets indstilling, at Open Access ikke må stille sig hindrende i vejen for, at resultater fra dansk forskning offentliggøres i de mest anerkendte tidsskrifter. Samtidig har Open Access Udvalget i anbefalingerne peget på, at der skal etableres bæredygtige modeller for fortsat forskningspublicering på dansk. Open Access Udvalget lægger endvidere vægt på at sondre mellem perspektiverne på tidsskriftområdet og på bogområdet. Her tænkes særligt på de vilkår og muligheder, der gør sig gældende for de dansksprogede monografier. Følgelig bør disse gøres til genstand for en selvstændig fokuseret analyse og overvejelse.

Udvalget har udarbejdet anbefalinger, som knytter sig til både gylden og grøn Open Access. Som anført refererer grøn Open Access til parallelpublicering i et repositorium, mens gylden Open Access dækker over tidsskrifter, hvor der betales et engangsbeløb for at publicere en artikel, der så igennem tidsskriftet bliver gjort online tilgængelig gratis. Udvalget har modtaget oplysninger fra Forsknings- og Innovationsstyrelsens bibliometriske forskningsindikator med henblik på at belyse mulighederne for at give grøn Open Access til danskproducerede tidsskrifter. Statistikken viser, at 42% af de videnskabelige artikler, som har opnået point i indikatoren i 2010, kan gøres frit tilgængelige via grøn Open Access. Det er udvalgets vurdering, at grøn Open Access er klart den mest farbare vej, hvilket også afspejles i udvalgets anbefalinger.

Anbefaling 1. Videnskabsministeriet etablerer national Open Access-politik

Open Access Udvalget anbefaler, at der formuleres en national Open Access-politik med udgangspunkt i grøn Open Access med fortsat kvalitetssikring ved de videnskabelige tidsskrifter, som omfatter alle forskningsinstitutioner, som forsker og/eller formidler forskning baseret på hel eller delvis offentlig finansiering. Udgangspunktet er, at der så vidt muligt skal være fri adgang til resultaterne af offentligt finansieret forskning.

Anbefaling 2. Forskningsråd og fonde etablerer Open Access-politikker

Open Access Udvalget anbefaler, at alle forskningsråd og offentlige fonde implementerer Open Access-politikker, der lever op til den nationale Open Access-politik.

Anbefaling 3. Universiteter og andre forskningsinstitutioner implementerer og fremmer Open Access-politikker

Open Access Udvalget anbefaler, at alle universiteter og forskningsinstitutioner løbende arbejder med at implementere og fremme Open Access-politikker, der lever op til den nationale Open Access-politik.

Anbefaling 4. Undersøgelse gennemføres af mulighederne for koordinering mellem den bibliometriske forskningsindikator og Open Access-politikkerne

Open Access Udvalget anbefaler, at det i regi af Forsknings- og Innovationsstyrelsen (FI) og Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek (DEFF) undersøges, om der eventuelt kan opnås samspil mellem den bibliometriske forskningsindikator og Open Access.

Anbefaling 5. Én samlet national forskningsdatabase

Open Access Udvalget anbefaler, at der i offentlige forskningsbevillinger henstilles, at al dansk offentligt finansieret forskning bliver tilgængelig i forskningsinstitutionernes forskningsdatabaser og/eller via en samlet forskningsportal baseret på Den Danske Forskningsdatabase i samarbejde med FI og DEFF, som kan formidle de samlede forskningsresultater med klar angivelse/kreditering af det udførende universitet/forskningsinstitution.

Anbefaling 6. Undersøgelse af behovet for ét repositorium til små forskningsinstitutioners forskningspublikationer

Open Access Udvalget anbefaler, at der laves en undersøgelse af små forskningsinstitutioners behov for fælles repositorium.

Anbefaling 7. Danske videnskabelige forlag, videnskabelige selskaber og videnskabsredaktører udarbejder oplæg om omstilling til Open Access for videnskabelige tidsskrifter

Open Access Udvalget anbefaler, at danske videnskabelige forlag, danske videnskabelige foreninger og videnskabsredaktører opfordres til at udarbejde forslag til, hvordan danske tidsskrifter kan omstilles til Open Access.

Anbefaling 8. Danske videnskabelige forlag og videnskabelige selskaber udarbejder oplæg om omstilling til Open Access for videnskabelige monografier

Open Access Udvalget anbefaler, at danske videnskabelige forlag og danske videnskabelige foreninger opfordres til at udarbejde forslag til, hvordan danske monografier kan omstilles til Open Access.

Anbefaling 9. Open Access Udvalget overvåger implementeringen af videnskabsministerens Open Access-strategi

Open Access Udvalget anbefaler, at udvalget sekretariatsbetjenes af DEFF og overvåger og koordinerer implementeringen af videnskabsministerens Open Access-strategi i en projektperiode på fire år. Hertil hører også DEFFs faglige rolle som national støtte for forskningsinstitutionernes lokale rådgivere (kompetenceudvikling, videndeling, internationalt samarbejde mv.). Der skal laves en årlig afrapportering til Videnskabsministeriet og Kulturministeriet.

Anbefaling 10. Styrke og understøtte information, debat og dialog

Open Access Udvalget anbefaler, at der i forbindelse med koordinering af implementeringen af Open Access Udvalgets anbefalinger gennemføres en informationskampagne omkring Open Access målrettet forskermiljøer i form af f.eks. informationsmateriale og konferencer.

Anbefaling 11. Koordinering af den danske Open Access-indsats i internationale fora udføres

Open Access Udvalget anbefaler, at forskningsrådenes danske repræsentanter i internationale forskningsfora såsom EUROHORCS og European Science Foundation sikrer koordinering af de internationale Open Access-politikker rådene imellem.

Anbefaling 12. DEFF øger fokus på Open Access i DEFF konsortielicenser

Open Access Udvalget anbefaler, at der i DEFFs licensarbejde og i de internationale samarbejder, hvori DEFF indgår, sættes fokus på forhandling af forfatterafgifter i forbindelse med gylden Open Access, frihed til grøn Open Access og transparente forretningsmodeller for Open Access-publicering mod betaling.

Det anbefales, at DEFF forpligter sig til at arbejde aktivt på dette område og tillige forsøger at forhandle aftaler om Open Access-publicering på nationalt plan.

Anbefaling 13. Dansk medlemskab af centrale samarbejdsfora for repositorier og interoperabilitet

Open Access Udvalget anbefaler, at dansk medlemskab af centrale samarbejdsfora sikres. For eksempel at der efter DRIVERS ophør fortsat støttes op omkring det internationale samarbejde gennem medlemskab af Confederation of Open Access Repositories (COAR).

Anbefaling 14. Dækkende langtidbevaringstjeneste for videnskabelige publikationer etableres

Open Access Udvalget anbefaler, at der etableres en langtidbevaringstjeneste, der sikrer, at digitale publikationer kan læses og udnyttes over lang tid.

Anbefaling 15. National planlægning af fri adgang til samt langtidbevaring af primære forskningsdata foretages

Open Access Udvalget anbefaler, at der etableres et tværgående samarbejde, der samler interessenter inden for området primære forskningsdata. Dette samarbejde skal planlægge, hvordan danske forskningsdata kan arkiveres, således at man sikrer nutidig og fremtidig adgang. I planlægningen skal der redegøres for de økonomiske konsekvenser.

Anbefaling 16. Dansk medlemskab af centrale internationale samarbejdsfora for håndtering og langtidbevaring af videnskabelig information i bredeste forstand indgås

Open Access Udvalget anbefaler dansk medlemskab af og deltagelse i de tre vigtige internationale samarbejdsfora på området, The Alliance for Permanent Access, DataCite og CESSDA ERIC. Herved sikres dansk udnyttelse af de globale erfaringer og løsninger såvel som den danske indflydelse på disse.

Open Access Udvalget ser frem til det videre arbejde med implementeringen af anbefalingerne.

Indledning

Open Access til videnskabelige publikationer betyder, at der er uhindret og vederlagsfri adgang (fremover udtrykt ved fri adgang) for hele verden til at læse og anvende resultaterne, og at man kan lagre kopier af peer reviewed videnskabelige artikler i repositorier¹. Fri adgang kan skabes ved grøn eller gylden Open Access.

Grøn Open Access betyder, at man arkiverer den peer reviewed version af en videnskabelig artikel i et repositorium, hvorefter den er frit tilgængelig for alle.

Gylden Open Access omfatter tidsskrifter, som tilbyder en Open Access publiceringsmodel omfattende hele tidsskriftet eller enkelte artikler. I praksis betyder dette, at man ikke betaler abonnement/licens, men derimod betaler for at publicere i tidsskriftet, hvorefter artiklen er frit tilgængelig for alle.

Open Access Udvalget har udarbejdet anbefalinger, som sikrer fri adgang til resultaterne af offentligt finansieret forskning. Udvalget mener, at grøn Open Access klart er den mest farbare vej, idet den nødvendige infrastruktur fuldt ud er til stede i Danmark. Samtidig tillader mange internationale tidsskrifter allerede den form for parallelpublishing af peer reviewed artikler, som grøn Open Access repræsenterer².

Gylden Open Access forudsætter i større udstrækning, at forlagene har omlagt deres tidsskrifter til Open Access-forretningsmodellen, og at de samlede omkostninger for Danmark ikke øges herved. I dag forsøger visse forlag at tilbyde forfatterne et Open Access-frikøb af den enkelte artikel, samtidig med at institutionen betaler for at abonnere på selvsamme tidsskrift. Denne form for dobbeltbetaling vurderes som helt urealistisk og uantagelig, hvorfor forlagene må stimuleres til at omlægge til Open Access for en betaling, der ikke overstiger den nuværende.

Regeringen har ved videnskabsministeren tiltrådt Ministerrådets konklusioner om videnskabelig information i den digitale tidsalder³. Konklusionerne handler om:

- 1) At styrke de nationale strategier og strukturer for adgang til og formidling af videnskabelig information
- 2) At styrke koordinationen mellem medlemsstaterne af politikker og praksis med hensyn til adgang og formidling
- 3) At sikre langtidsbevaring af videnskabelig information, herunder publikationer og data samt vise den videnskabelige information i nationale bevaringsstrategier behørig opmærksomhed.

Danmark har dermed forpligtet sig til at sikre, at Ministerrådets konklusioner implementeres i Danmark. Med det formål at leve op til konklusionerne har Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling nedsat et Open Access-udvalg og placeret dette under styregruppen for Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek (DEFF).

¹ Et repositorium er et arkiv for forskningspublikationer (ofte uden den nødvendige teknik til langtidsbevaring)

² <http://www.sherpa.ac.uk/romeo/statistics.php>

³ Council of the European Union; Council conclusions on scientific information in the digital age: access, dissemination and preservation. <http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/newsWord/en/intm/97236.doc> (se også bilag 2)

Open Access Udvalgets opgaver

Open Access Udvalget er nedsat under DEFF-styregruppen med direkte reference til Forsknings- og Innovationsstyrelsen.

I kommissoriet⁴ for det nationale arbejde med Open Access er følgende opgaver angivet for Open Access Udvalget:

- 1) At planlægge implementeringen af Ministerrådets konklusioner
- 2) I forbindelse med planlægningen skal udvalget afklare:
 - a) Hvordan offentligt finansieret forskning gøres offentligt tilgængeligt online
 - b) Hvilke økonomiske konsekvenser der er forbundet med dette
 - c) Hvordan implementeringen sikres opbakning fra danske forskere
 - d) Hvilken rolle de forskningsfinansierende organer skal have i forbindelse med implementeringen
 - e) Hvordan der tages højde for afklaring af ophavsretslige spørgsmål
- 3) At gennemføre planlægningen af Ministerrådets konklusioner
- 4) Forberede henvendelse til EU-kommissæren for Forskning og Innovation samt EU-kommissæren for Informationssamfundet og Medierne med en opfordring til, at kommissærerne udarbejder et fælles europæisk udspil til forlagsbranchen om Open Access-publicering.

Udvalgets medlemmer

Bo Öhrström, vicedirektør, DEFF, Styrelsen for Bibliotek og Medier (formand)
Birte Christensen-Dalsgaard, vicedirektør, Det Kongelige Bibliotek
Niels-Henrik Gylstorff, overbibliotekar, Aalborg Universitet
Carsten Riis, dekan, Aarhus Universitet
Mogens Sandfær, direktør, DTIC, Danmarks Tekniske Universitet
Grete M. Kladakis, kontorchef, Forsknings- og Innovationsstyrelsen
Anders Bjørneboe, chefkonsulent, Universitets- og Bygningsstyrelsen
Morten Rosenmeier, formand for Udvalget til Beskyttelse af Videnskabeligt Arbejde
Nikolaj Borg Burmeister, chefkonsulent, Danske Universiteter (observatør)
Lise Mikkelsen, specialkonsulent, DEFF, Styrelsen for Bibliotek og Medier (sekretær).

⁴ Kommissorium for det nationale arbejde med Open Access;
Kilde: <http://www.deff.dk/content.aspx?catguid={432C8A5B-1EFC-47A5-8378-0339EAED4267%7d>

Open Access Udvalgets fremgangsmåde

Open Access Udvalget har på baggrund af en række interne arbejdsmøder samt et møde med Forlæggerforeningen i februar 2010 udarbejdet en første version af rapporten *Anbefalinger til implementering af Open Access i Danmark – Rapport fra Open Access Udvalget*. Rapporten blev sendt i bred høring 1. maj 2010. Høringsprocessen resulterede i 48 høringssvar og et omfattende materiale til rapporten og den videre proces. Open Access Udvalget har på denne baggrund valgt at producere en revideret, udbygget version af den første rapport som grundlag for det videre arbejde. Samtidig har man udarbejdet et forslag til en national Open Access strategi for Danmark.

Open Access Udvalget har i sit arbejde taget udgangspunkt i Berlin-deklarationens⁵ definition af Open Access:

“Open Access contributions must satisfy two conditions:

1. The author(s) and right holder(s) of such contributions grant(s) to all users a free, irrevocable, worldwide, right of access to, and a license to copy, use, distribute, transmit and display the work publicly and to make and distribute derivative works, in any digital medium for any responsible purpose, subject to proper attribution of authorship (community standards, will continue to provide the mechanism for enforcement of proper attribution and responsible use of the published work, as they do now), as well as the right to make small numbers of printed copies for their personal use.
2. A complete version of the work and all supplemental materials, including a copy of the permission as stated above, in an appropriate standard electronic format is deposited (and thus published) in at least one online repository using suitable technical standards (such as the Open Archive definitions) that is supported and maintained by an academic institution, scholarly society, government agency, or other well-established organization that seeks to enable open access, unrestricted distribution, inter operability, and long-term archiving.”

Open Access Udvalgets anbefalinger omfatter alle forskningsinstitutioner, som udfører forskning base-ret helt eller delvist på offentlige midler, og som i forbindelse med forskningen publicerer videnskabelige publikationer. Der er altså ikke kun tale om universiteter, men tillige sektorforskning, regioner m.m.

Uanset metode betyder Open Access fri adgang til forskningsresultater, en øget synlighed og dermed øgede anvendelsesmuligheder af forskningsresultater – i forhold til det nuværende system, hvor adgangen er begrænset til de organisationer, der har råd til at betale for adgangen. Derudover kan de økonomiske konsekvenser for implementering af Open Access på et samfundsøkonomisk niveau estimeres. DEFF har i 2009 fået udarbejdet en cost benefit analyse af de økonomiske konsekvenser af at indføre forskellige former for Open Access-publicering i Danmark⁶. Via DEFFs samarbejdspartnere i Knowledge Exchange er der udarbejdet tilsvarende analyser for Storbritannien og Holland.

Denne rapportes konklusion er, at afhængig af investering kan den samlede gevinst for Danmark ved at indføre Open Access globalt være betydelig samtidig med omfattende besparelser i den værdikæde, som producerer videnskabelige artikler. Besparelserne stammer fra mindre tidsforbrug hos forskerne og et mere velfungerende system for forskningskommunikation. Den samfundsøkonomiske gevinst kommer primært fra, at flere institutioner, virksomheder og borgere får hurtig og bedre adgang til forskningspublikationer.

⁵ Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities.
Se: <http://oa.mpg.de/lang/en-uk/berlin-prozess/berliner-erklarung/>

⁶ Costs and benefits of Alternative Publishing Models: Denmark / Professor John Houghton, Centre for Strategic Economic Studies, Victoria University, Melbourne.
Kilde: <http://www.deff.dk/content.aspx?catguid={79A0643A-7E30-417A-A184-18F422A6B86C%7d>

Open Access Udvalget har ikke ønsket at komme med anvisninger på, hvordan den enkelte forskningsinstitution kan tilrettelægge en overgang til Open Access. En sådan overgang vil afspejle den enkelte institutionsledelses forsknings- og formidlingsstrategiske overvejelser og kan således ikke sættes på en fælles formel. Udvalget har af samme grund afstået fra at komme med et samlet overblik over, hvad overgangen til Open Access økonomisk vil komme til at koste for den enkelte forskningsinstitution.

Open Access Udvalget har valgt at disponere sin rapport som en implementeringsplan, der tager udgangspunkt i Ministerrådets konklusioner: "Council Conclusions on scientific information in the digital age: access, dissemination and preservation" (Bilag 2). Implementeringsplanen består af en række anbefalinger med angivelse af proces, aktører og økonomi.

Nogle af anbefalingerne er af politisk og strategisk karakter, mens andre er praksisorienterede og kan bidrage med ny og nødvendig viden omkring etablering og sikring af fri adgang til data og publikationer – også i et langtidsperspektiv.

I henhold til kommissoriet vil Open Access Udvalget efterfølgende, i forbindelse med implementering af planen i dens godkendte form, have til opgave at følge implementeringen og sikre fremdriften.

Økonomi

Open Access Udvalget har beregnet omkostninger til en række anbefalinger, mens der ved andre anbefalinger skal laves et forarbejde, som skal resultere i projektplaner og beregninger af omkostninger. Nedenstående tabel viser de estimerede omkostninger.

	1 år	2 år	3 år	4 år
Udvikling af forskningsdatabase	1.000.000			
Drift og projektstyring af forskningsdatabase	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Udvikling af langtidsbevaringstjeneste for publikationer	2.000.000			
Drift af langtidsbevaringstjeneste for publikationer	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Samlet koordinering	800.000	800.000	800.000	800.000
Konsulentbistand og undersøgelser omkring videnskabelig Open Access publicering på dansk	1.000.000			
Oplysning, debat og dialog	500.000	500.000	200.000	100.000
Planlægning af fri adgang og langtidsbevaring af data	1.100.000	1.100.000		
Medlemskaber	650.000	650.000	650.000	650.000
TOTAL	9.050.000	5.050.000	3.650.000	3.550.000
TOTAL for alle 4 år				21.300.000

Derudover afventer Open Access Udvalget økonomiske beregninger af følgende anbefalinger:

- Anbefaling 6. Undersøgelse af behovet for ét repository til små forskningsinstitutioners forskningspublikationer
- Anbefaling 7. Danske videnskabelige forlag, videnskabelige selskaber og videnskabsredaktører udarbejder oplæg om omstilling til Open Access for videnskabelige tidsskrifter
- Anbefaling 8. Danske videnskabelige forlag og videnskabelige selskaber udarbejder oplæg om omstilling til Open Access for videnskabelige monografier
- Anbefaling 15. National planlægning af fri adgang til samt langtidsbevaring af primære forskningsdata foretages.

Open Access og kvalitetssikring

Grøn Open Access har fået øget global opmærksomhed de senere år og er en hurtig og kosteffektiv metode til at opnå fri adgang til accepterede og kvalitetssikrede artikler. Grøn Open Access er ikke en ændring af peer review, som den foregår i dag, men betyder blot at den peer reviewed version af artiklen arkiveres i institutionens lokale repository.

En anden relevant problemstilling omkring kvalitet er spørgsmålet om, hvilken version af den videnskabelige publikation som skal underlægges krav om Open Access. I praksis anvendes der forskellige begreber for de versioner, der findes af videnskabelige artikler, fra de sendes til et forlag, og til de ligger i en publiceret version på forlagets hjemmeside. Overordnet set kan man opdele versionerne i tre grupper: the submitted work (ikke peer reviewed), the accepted work (peer reviewed) og the published work (peer reviewed og layoutet/publisher version). Et submitted work er en artikel, som er sendt til et forlag mhp. udgivelse, dvs. den er endnu ikke peer reviewed. The accepted work har gennemgået peer review og er accepteret til udgivelse. The published work er tillige den version, som ligger på forlagets hjemmeside.

Sherpa/Romeo er en tjeneste, som drives af University of Nottingham i samarbejde med 33 partnere. Sherpa/Romeo indeholder information om forlags copyright politikker og selv-arkivering og er dermed et meget anvendeligt redskab i arbejdet med at afklare forskellige forlags OA politikker. Ifølge Sherpa/Romeo tillader 53 % af de 788 forlag i tjenesten arkivering af den peer reviewed version. Grøn Open Access er altså en mulighed, som rigtig mange internationale forlag allerede tillader.

Udfordringen er, at forfatterne skal sikre sig rettighederne: "Because most publishers and journals already give blanket permission for green OA, the burden is on authors to take advantage of the opportunity. This means that authors may publish in nearly any journal that will accept their work (OA or non-OA) and still provide OA to the peer-reviewed text through an OA repository. (Unfortunately, the compatibility of green OA with publishing in most non-OA journals is still one of the best-kept secrets of scholarly publishing.)". Open Access Udvalget ønsker at understrege, at versionen accepted work (peer reviewed) ligger så tæt på the published work (peer reviewed og layoutet/publisher version), at accepted work er en acceptabel løsning i de tilfælde, hvor det ikke er muligt at forhandle forfatterrettigheder til den endelige layoutede version.

I forbindelse med det kommende arbejde med udarbejdelse af OA politikker må de relevante interessenter diskutere kvalitetssikringen, og der skal tages højde for eventuelle forskelle mellem fagområder. Men Open Access Udvalget understreger, at man ikke opfatter Open Access som et problem for den videnskabelige kvalitetssikring, og at repositoryer er et supplement til videnskabelige tidsskrifter – ikke en erstatning.

Danske forskere skal stadigvæk publicere i tidsskrifter som sikrer peer review, og de skal stadigvæk stile efter at publicere i de bedste og mest anerkendte tidsskrifter. Men de skal samtidig bibeholde en del af deres copyright, så de får lov til at arkivere den peer reviewed version af deres videnskabelige publikationer i institutionens repository. Adskillige store internationale forlag giver allerede tilladelse til dette, og endnu flere forlag giver tilladelse, hvis forskningen er underlagt et Open Access krav, se f.eks. American Chemical Society⁸ og Wiley-Blackwell⁹.

⁷ Open Access overview. Peter Suber. <http://www.earlham.edu/~peters/fos/overview.htm>

⁸ <http://pubs.acs.org/page/4authors/copyright/index.html>

⁹ <http://eu.wiley.com/WileyCDA/Section/id-321170.html>

En ny undersøgelse konkluderer, at fordelene ved at publicere Open Access er statistisk signifikant: "The OA advantage is greater for the more citable articles, not because of a quality bias from authors self-selecting what to make OA, but because of a quality advantage, from users self-selecting what to use and cite, freed by OA from the constraints of selective accessibility to subscribers only." ...Overall, only about 15–20 % of articles are being spontaneously self-archived today, self-selectively. To reach 100 % OA globally, researchers' institutions and funders need to mandate self-archiving, as they are now increasingly beginning to do¹⁰".

Mulighederne for Open Access til videnskabelige artikler i den bibliometriske forskningsindikator

I den bibliometriske forskningsindikator er ca. 350 danske forskere tilknyttet arbejdet med at udvælge de videnskabelige peer reviewed tidsskrifter, som skal kunne udløse point i indikatoren. Autoritetslisten for tidsskrifter er underopdelt i 67 fagområder og 1 tværvideenskabelig liste. Tidsskrifterne er entydigt placeret i én faggruppe, for at undgå overlap mellem faggruppernes valg af tidsskrifter. Listen gennemgås årligt og er et bud på en national vurdering af, hvad der er de bedste videnskabelige tidsskrifter i verden set med danske forskeres øjne. Autoritetslisten over tidsskrifter og indikatorstatistikken er derfor et relevant udgangspunkt for at vurdere mulighederne for Open Access til dansk producerede videnskabelige artikler.

Open Access udvalget har udbedt sig oplysninger fra Forsknings- og Innovationsstyrelsen med det formål at belyse muligheden for grøn Open Access til danskproducerede videnskabelige/peer reviewed artikler på nuværende tidspunkt. Tallene er fra indikatorstatistikken 2010.

Indikatorstatistik og Open Access

Autoritetslisten over tidsskrifter i den bibliometriske forskningsindikator indeholder oplysninger om publiceringsrettigheder fra Sherpa/Romeo. Dette betyder, at man via de fire farvekoder, som anvendes i Sherpa/Romeo, kan se, hvor mange af tidsskrifterne og artiklerne i den bibliometriske forskningsindikator, som understøtter grøn Open Access¹¹.

Samlet set har 3000 (75 %) af de 3998 tidsskrifter, som der er danske bidrag i, og som tæller i indikatoren i 2010, oplysninger fra Sherpa/Romeo. Alle nedenstående analyser af grøn Open Access tager udgangspunkt i disse 3000 tidsskrifter.

Grøn Open Access af peer reviewed artikler understøttes i de tidsskrifter, som Sherpa/Romeo klassificerer som "green" (788 tidsskrifter) og "blue" (880 tidsskrifter). Dette betyder, at der umiddelbart kan gives fri adgang til artikler publiceret i 1668 tidsskrifter, dvs. 56 % af tidsskrifterne med Sherpa/Romeo oplysninger og danske bidrag i indikatorstatistikken i 2010.

Når man ser på artiklerne i de 3000 tidsskrifter, så er der 2548 artikler i kategorien "green" og 2839 artikler i kategorien "blue", dvs. samlet set 5387 artikler. Dette betyder at 56 % af de danske videnskabelige artikler, som har opnået point i den bibliometriske forskningsindikator i 2010, og som er registreret i Sherpa/Romeo, umiddelbart kunne gøres frit tilgængelige via grøn Open Access. Set i forhold til det samlede antal artikler som har opnået point i 2010, betyder dette, at 42 % af artiklerne i den bibliometriske forskningsindikator kunne gøres frit tilgængelige via grøn Open Access.

¹⁰ Self-Selected or Mandated, Open Access Increases Citation Impact for Higher Quality Research
Yassine Gargouri et al. PLoS One. October 2010, Volume 5, Issue 10.
<http://www.plosone.org/article/info%3Adoi%2F10.1371%2Fjournal.pone.0013636>

¹¹ "White"= arkivering tillades ikke, "yellow"= arkivering før peer review er ok, "green"= arkivering af peer reviewed og endelig/published version ok, "Blue"= arkivering af peer review ok
Kilde: <http://www.sherpa.ac.uk/romeoinfo.html#colours>

Opsummering

Der kan umiddelbart gives grøn Open Access til 56 % af de internationale tidsskrifter, som indeholder oplysninger fra Sherpa/Romeo, og som danske forskere har fået point for i den bibliometriske forskningsindikator i 2010. På artikelniveau svarer dette til 56 % af de artikler, som har fået point i 2010, og som er publiceret i tidsskrifter, som indeholder oplysninger fra Sherpa/Romeo. Set i forhold til det samlede antal artikler kan 42 % af artiklerne i den bibliometriske forskningsindikator gøres frit tilgængelige via grøn Open Access.

Open Access Udvalgets anbefalinger

Open Access Udvalget har valgt at tage udgangspunkt i Ministerrådets konklusioner (bilag 2) og har udarbejdet i alt 16 anbefalinger inden for de tre hovedområder, hvor EU-landene forventes at arbejde med Open Access. Hovedområderne er:

- 1) At styrke de nationale strategier og strukturer for adgang til og formidling af videnskabelig information
- 2) At styrke koordinationen mellem medlemsstaterne af politikker og praksis med hensyn til adgang og formidling
- 3) At sikre langtidsbevaring af videnskabelig information, herunder publikationer og data, samt vise den videnskabelige information i nationale bevaringsstrategier behørig opmærksomhed.

Hovedområde 1

At styrke de nationale strategier og strukturer for adgang til og formidling af videnskabelig information

Det første hovedområde handler om fastlæggelse af nationale strategier og strukturer for adgang til og spredning af videnskabelig information. Der skal udvikles klare politikker for videnskabelig publicering, adgangen til videnskabelig information skal sikres, forskernes ophavsret skal forvaltes, den tekniske infrastruktur skal være på plads, og hovedinteressenterne skal inddrages i debatten om strategien. Alle emner er nødvendige forudsætninger for, at Danmark kan sikre, at offentligt finansierede videnskabelige resultater så vidt muligt bliver frit tilgængelige.

Opgave 1.1

At definere klare politikker for formidling og adgang til videnskabelig information, inklusive den tilhørende økonomiske planlægning

I Ministerrådets konklusioner bliver medlemslandene som det første opfordret til at udvikle nationale strategier for spredning og adgang til videnskabelig information. Det er nødvendigt, at der fra statens side er en klar holdning til og politik for Open Access. Det skyldes de udfordringer, der er forbundet med en ny national publiceringsstrategi, den betydning fri adgang til videnskabelig publicering har, og behovet for europæisk og internationalt samarbejde. En national Open Access-politik bør som minimum behandle emnerne Open Access, copyright, investering i spredning af forskningsresultater, repositorier og interoperabilitet, bevaring samt forholde sig til interessenter og samarbejdet mellem disse. Disse overvejelser er begrundelsen for Open Access Udvalgets anbefaling nummer et: Videnskabsministeriet etablerer national Open Access-politik.

Universiteterne og forskningsrådene har en afgørende rolle i at sikre krav om fri adgang til forskningsresultater på tværs af alle fagområder. Det er derfor nødvendigt, at Det Frie Forskningsråd, Det Strategiske Forskningsråd, Grundforskningsfonden, Højteknologifonden og Rådet for Teknologi og Innovation udvikler Open Access-politikker, som koordineres med de nationale politik og strategi. Strategien skal implementeres på en måde, som varetager forskernes og forskningens interesser, og som sikrer styringen af implementeringen af Open Access. Dette er baggrunden for anbefaling nummer to: Forskningsråd og offentlige fonde etablerer Open Access-politikker.

Universiteterne skal sikre lokale Open Access-politikker og de nødvendige tekniske løsninger. Dette er baggrunden for anbefaling nummer tre: Open Access-politik etableres af universiteter og andre forskningsinstitutioner.

Den bibliometriske forskningsindikator er udsprunget af Globaliseringsstrategiens mål om, at kvaliteten i den offentlige forskning skal kunne måle sig med den bedste i verden. Den bibliometriske forskningsindikator har til formål at fremme publicering i de mest anerkendte udgivelseskanaler og styrke kvaliteten af dansk forskning¹². Spørgsmålet er, om der er områder, hvor man med fordel

¹² Kilde: <http://www.fi.dk/forskning/den-bibliometriske-forskningsindikator>

kunne opnå samspil mellem Open Access og den bibliometriske forskningsindikator. Forskeren skal stadigvæk vælge den bedst mulige publiceringskanal, men forskeren bør samtidigt rådgives om denne publiceringskanals mulighed for, at forskeren bibeholder rettigheder til at arkivere en peer reviewed version af artiklen i sit lokale repositorium. Indikatoren har stigende indflydelse på den danske videnskabelige publicering, og den har øget universiteternes indsats omkring registrering af deres forskningspublikationer. Open Access Udvalget anbefaler, at det i regi af Forsknings- og Innovationsstyrelsen og Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek (DEFF) undersøges, om der eventuelt kan opnås samspil mellem den bibliometriske forskningsindikator og Open Access. Dette er baggrunden for anbefaling nummer fire: Undersøgelse gennemføres af mulighederne for koordinering mellem den bibliometriske forskningsindikator og Open Access-politikkerne.

Anbefaling 1	Videnskabsministeriet etablerer national Open Access-politik Open Access Udvalget anbefaler, at der formuleres en national Open Access-politik med udgangspunkt i grøn Open Access og med fortsat kvalitetssikring ved de videnskabelige tidsskrifter, som omfatter alle forskningsinstitutioner, som forsker og/eller formidler forskning baseret på hel eller delvis offentlig finansiering. Udgangspunktet er, at der så vidt muligt skal være fri adgang til resultaterne af offentligt finansieret forskning.
Proces	1. Open Access Udvalget indstiller et forslag til national Open Access-politik til Videnskabsministeriet og Kulturministeriet 2. Videnskabsministeriet forestår den nødvendige høring og beslutning 3. Implementering af national Open Access-politik.
Økonomi	
Anbefaling 2	Forskningsråd og offentlige fonde etablerer Open Access-politikker Open Access Udvalget anbefaler, at alle forskningsråd og offentlige fonde implementerer ensartede Open Access-politikker, der lever op til den nationale Open Access-politik.
Proces	1. Etablering af Open Access-politik 2. Implementering af Open Access-politik.
Økonomi	
Anbefaling 3	Universiteter og andre forskningsinstitutioner implementerer og fremmer Open Access-politikker Open Access Udvalget anbefaler, at alle universiteter og forskningsinstitutioner etablerer Open Access-politikker, der lever op til den nationale Open Access-politik.
Proces	1. Etablering af Open Access-politik 2. Implementering af politikken, herunder de nødvendige systemer og procedurer samt rådgivning af forskerne.
Økonomi	
Anbefaling 4	Undersøgelse gennemføres af mulighederne for koordinering mellem den bibliometriske forskningsindikator og Open Access-politikkerne Open Access Udvalget anbefaler, at det i regi af Forsknings- og Innovationsstyrelsen og Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek (DEFF) undersøges om der eventuelt kan opnås samspil mellem den bibliometriske forskningsindikator og Open Access.
Proces	1. Forsknings- og Innovationsstyrelsen og Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek (DEFF) undersøger mulighederne for samspil mellem den bibliometriske forskningsindikator og Open Access.
Økonomi	

Opgave 1.2

At fremme internetadgangen til resultaterne af offentligt finansieret forskning uden omkostning for læseren gennem disse politikker og med overvejelse af de økonomisk bæredygtige fremgangsmåder, herunder forsinket Open Access

Alle universiteter og nogle forskningsinstitutioner har lokale forskningsdatabaser, hvor institutionernes forskningspublikationer m.m. registreres og formidles. På nationalt plan høstes alle universiteters data til Den Danske Forskningsdatabase, der er en samlet indgang til formidling af dansk forskning. Via Den Danske Forskningsdatabase bliver danske forskningsresultater tillige synlige for det internationale publikum, og på sigt kan der opnås samspil med pligtafleveringsloven.

Ved at bygge videre på denne eksisterende tekniske infrastruktur i form af forskningsregistreringssystemet PURE og Den Danske Forskningsdatabase kan det sikres, at offentligt finansieret forskning bliver frit tilgængelig for alle brugere. Løsningen skal inkludere alle forskningsinstitutioners videnskabelige artikler og implementeres på en måde, som tager hensyn til mindre forskningsproducerende institutioners tekniske muligheder. Dette kræver en videreudvikling af Den Danske Forskningsdatabase og en styrket formidlingsindsats. Dette er baggrunden for anbefaling nummer fem: En samlet national forskningsdatabase til danske forskningsresultater.

I takt med at universiteterne i højere grad begynder at lagre forskningspublikationernes fulde tekst i de lokale repositorier, øges behovet for, at universiteterne og andre kan trække på langtidsbevaringstjenester. I Danmark leveres sådanne tjenester af de to pligtafleveringsbiblioteker, Statsbiblioteket og Det Kongelige Bibliotek. For at sikre adgangen over lang tid er der således en sammenhæng med anbefaling 14 under hovedområde tre om langtidsbevaring.

Der er i Danmark forskningsproducerende institutioner, som er så små, at det ikke er rentabelt for dem hver især at investere i forskningsregistreringssystemer. Samtidig er registreringen og arkiveringen af forskningspublikationer en forudsætning for grøn Open Access. Der bør derfor laves en undersøgelse af behovet for samt økonomien i én national repositoriumløsning for mindre forskningsinstitutioner. Dette er baggrunden for anbefaling nummer seks: Undersøgelse af behovet for ét repositorium til små forskningsinstitutioners forskningspublikationer.

Udgangspunktet er, at alle resultater af offentligt finansieret forskning skal være frit tilgængelige. Publicering af videnskabelige artikler og monografier på dansk har altid været vanskelig, da der er tale om et begrænset marked for afsætning af dansksproget videnskabelig litteratur. Der er muligvis en risiko for, at krav om Open Access fjerner en del af disse tidsskrifters muligheder for at sælge abonnemeter, når deres artikler skal være frit tilgængelige efter en embargo-periode på 6 måneder. Open Access Udvalget anerkender, at det er vigtigt, at forskere kan publicere dansksprogede videnskabelige artikler. Dette er baggrunden for anbefaling nummer syv: Danske videnskabelige forlag, videnskabelige selskaber og videnskabsredaktører udarbejder oplæg om omstilling til Open Access for videnskabelige tidsskrifter.

De danske forlag beskæftiger sig hovedsagligt med udgivelse af dansksprogede monografier inden for humanistiske og samfundsfaglige discipliner. Sådanne udgivelser har en særlig økonomisk udfordring, idet de generelt ikke hviler i sig selv, men er afhængige af direkte tilskud. Der er brug for forsøg med publicering af videnskabelige monografier på dansk, og Open Access Udvalget forventer, at dette bliver overvejet i forbindelse med anbefaling nummer otte: Danske videnskabelige forlag og videnskabelige selskaber udarbejder oplæg om omstilling til Open Access for videnskabelige monografier.

Anbefaling 5	Én samlet national forskningsdatabase Open Access Udvalget anbefaler, at der i offentlige forskningsbevillinger stilles krav om, at al dansk offentligt finansieret forskning bliver tilgængelig i forskningsinstitutionernes forskningsdatabaser eller i et eventuelt kommende nationalt repositorium og via en fælles forskningsportal, som formidler de samlede forskningsresultater med klar angivelse/kreditering af det udførende universitet/forskningsinstitution.
Proces	<ol style="list-style-type: none"> 1. Videnskabsministeriet og Forsknings- og Innovationsstyrelsen implementerer de nødvendige krav i forskningsbevillinger 2. DEFF og Forsknings- og Innovationsstyrelsen nedsætter en arbejdsgruppe, som skal udarbejde et forslag til en fælles database baseret på Den Danske Forskningsdatabase (DDF), som udnytter den eksisterende infrastruktur, og som kan facilitere samspillet med de nationale forskningsdatabaser, langtidbevaringstjenester og eksponere danske forskningspublikationer internationalt.
Økonomi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udvikling af en fælles portal baseret på DDF: 1 mio. kr. 2. Drift, support og formidling årligt: 1 mio. kr. 3. Forskningsdatabasen etableres og sættes i drift.

Anbefaling 6	Undersøgelse af behovet for ét repositorium til små forskningsinstitutioners forskningspublikationer Open Access Udvalget anbefaler, at der laves en undersøgelse af små forskningsinstitutioners behov for fælles repositorium.
Proces	<ol style="list-style-type: none"> 1. Der udarbejdes en undersøgelse inklusive økonomi og mulige scenarier 2. Open Access Udvalget beslutter den videre process.
Økonomi	

Anbefaling 7	Danske videnskabelige forlag, videnskabelige selskaber og videnskabsredaktører udarbejder oplæg om omstilling til Open Access for videnskabelige tidsskrifter Open Access Udvalget anbefaler, at danske videnskabelige forlag, danske videnskabelige foreninger og videnskabsredaktører opfordres til at udarbejde forslag til, hvordan danske tidsskrifter kan omstilles til Open Access.
Proces	<ol style="list-style-type: none"> 1. Open Access Udvalget udarbejder kommissorium 2. Forlæggerforeningen, videnskabelige selskaber og videnskabsredaktører inviteres til at komme med udspil for tidsskrifter på baggrund af kommissorium 3. Forlæggerforeningen, videnskabelige selskaber og videnskabsredaktører udarbejder forslag til, hvordan danske videnskabelige tidsskrifter kan omstilles til Open Access.
Økonomi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Der afsættes en ramme på 500.000 kr., som kan anvendes til undersøgelser og konsulentbistand.

Anbefaling 8	Danske videnskabelige forlag og videnskabelige selskaber udarbejder oplæg om omstilling til Open Access for videnskabelige monografier Open Access Udvalget anbefaler, at danske videnskabelige forlag og danske videnskabelige foreninger opfordres til at udarbejde forslag til, hvordan danske monografier kan omstilles til Open Access.
Proces	<ol style="list-style-type: none"> 1. Open Access Udvalget udarbejder kommissorium 2. Forlæggerforeningen og de videnskabelige selskaber inviteres til at komme med udspil for videnskabelige monografier på baggrund af kommissorium 3. Forlæggerforeningen og de videnskabelige selskaber udarbejder forslag til, hvordan danske videnskabelige monografier kan omstilles til Open Access.
Økonomi	1. Der afsættes en ramme på 500.000 kr., som kan anvendes til undersøgelser og konsulentbistand.

Opgave 1.3

At systematisk vurdere de forhold, der påvirker adgangen til videnskabelig information, herunder forskeres forvaltning af deres ophavsret til videnskabelige artikler, investeringen i formidling af videnskabelig information sammenlignet med den samlede investering i forskning samt anvendelsen af finansielle redskaber til at forbedre adgangen, som momsrefusion ifm. bibliotekers abonnement på digitale tidsskrifter

Det er den enkelte forsker, der som udgangspunkt har ophavsretten til egne publikationer. Forskernes ophavsrettigheder skal forvaltes på en måde, som er forenelig med en Open Access-politik. Der er følgelig behov for en målrettet indsats og rådgivning i forhold til den enkelte forsker for at sikre, at alle rettigheder ikke afgives ved publicering.

Denne rådgivning bør tænkes ind i den lokale implementering af universiteternes Open Access-politikker. Det enkelte universitet bør således sikre forskerne mulighed for vejledning og rådgivning omkring Open Access, ophavsret, deponering af publikationer i de lokale repositorier mv. Dette indgår som et element i anbefaling nummer tre: Universiteter og andre forskningsinstitutioner implementerer og fremmer Open Access-politikker.

Opgave 1.4

At sikre, at repositorier for videnskabelig information er bæredygtige og interoperable

I Danmark har alle universiteterne forskningsregistreringssystemer og repositorier, der er drevet og finansieret som øvrige dele af den lokale digitale infrastruktur.

Disse systemer lever op til såvel de nationale som de internationale krav til interoperabilitet. På nationalt plan drejer det sig om protokoller til dataudveksling (OAI-PMH) og om dataformater (DDF-MXD) til brug for bl.a. den bibliometriske forskningsindikator og den fælles portal til formidling af danske forskningsresultater.

På internationalt plan anvendes den samme protokol til dataudveksling (OAI-PMH), og de danske databaser indgår i den europæiske DRIVER portal og lever således op til de krav (DRIVER guidelines), der stilles i den forbindelse.

Det er derfor Open Access Udvalgets vurdering, at der ikke er brug for yderligere tiltag i forhold til at sikre, at de danske repositorier er bæredygtige og interoperable. Behovet for at indgå aktivt i det internationale samarbejde berøres under opgave 2.3.

Opgave 1.5

At samle de primære interessenter i debatten om videnskabelig information (forskere, forskningsråd, biblioteker og videnskabelige forlag)

Det anbefales, at Open Access Udvalget støttet af Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek (DEFF) overvåger og koordinerer implementeringen af videnskabsministerens Open Access-strategi. Det er centralt for succes, at de nødvendige ressourcer er til stede til at sikre fremgang og koordinere opgaver. Implementeringen skal ske under hensyntagen til universiteter, andre forskningsproducerende institutioner, forskningsråd og forlæggere. Derudover skal der udvikles en række støttefunktioner i form af støtte til de involverede forskningsinstitutioners videndeling, identificering af "best practices" ifm. implementeringen og rådgivning, hvad angår ophavsret og licenser. Dette er baggrunden for Open Access Udvalgets anbefaling nummer ni: Open Access Udvalget overvåger implementeringen af videnskabsministerens Open Access-strategi.

Der er behov for information blandt interessenter, som har en rolle i videnskabelig publicering og formidling og dermed en interesse i en publiceringsmodel, som i højere grad er Open Access-baseret. Derudover er der behov for information målrettet forskermiljøer, hvilket kan være i form af materiale om ophavsret, konferencer eller andet. Dette er baggrunden for Open Access Udvalgets anbefaling nummer ti: Styrke og understøtte information, debat og dialog gennemføres.

Anbefaling 9	Open Access Udvalget overvåger implementeringen af videnskabsministerens Open Access-strategi Open Access Udvalget anbefaler, at udvalget sekretariatsbetjenes af DEFF og overvåger og koordinerer implementeringen af videnskabsministerens Open Access-strategi i en projektperiode på fire år. Hertil hører også DEFFs faglige rolle som national støtte for forskningsinstitutionernes lokale rådgivere (kompetenceudvikling, videndeling, internationalt samarbejde mv.) Der skal laves en årlig afrapportering til Videnskabsministeriet og Kulturministeriet.
Proces	1. Open Access Udvalget bliver ansvarligt for implementeringen af videnskabsministerens Open Access-strategi 2. DEFF udarbejder en samlet projektplan, som godkendes af Open Access Udvalget. Projektplanen omfatter de samlede anbefalinger samt plan for oprettelse af de nationale støttefunktioner 3. Implementering af projektplanen.
Økonomi	800.000 kr. årligt i 4 år.
Anbefaling 10	Styrke og understøtte information, debat og dialog Open Access Udvalget anbefaler, at der i forbindelse med koordinering af implementeringen af Open Access Udvalgets anbefalinger gennemføres en informationskampagne med debat og dialog omkring Open Access målrettet forskermiljøer i form af f.eks. informationsmateriale og konferencer.
Proces	1. Open Access Udvalget udarbejder plan for gennemførelsen af information, debat og dialog 2. Planen igangsættes.
Økonomi	1.3 mio. kr. samlet til kampagne og opfølgning.

Hovedområde 2

At styrke koordinationen mellem medlemsstaterne af politikker og praksis med hensyn til adgang og formidling

De økonomiske og samfundsmæssige nyttevirkninger af fri adgang til videnskabelige forskningsresultater stiger i takt med, at mange lande indfører en aktiv politik og strategi for Open Access. I sin natur er det en opgave, som kun kan løses fuldt ud i et bredt internationalt samarbejde. Derfor er koordinering mellem lande på alle niveauer og i alle fora relevant og nødvendig for at opnå brugbare og holdbare resultater.

Opgave 2.1

At undersøge muligheden for at nationale forskningsråd definerer fælles grundlæggende principper om Open Access

Den internationale koordinering mellem de nationale forskningsråd er central med henblik på at sikre størst mulig udbredelse, men også i forhold til, at der stilles ensartede krav fra forskningsrådenes side på tværs af landegrænser. Denne opgave skal nødvendigvis løses i de pågældende fora. Dette er baggrunden for anbefaling nummer 11: Koordinering af den danske Open Access-indsats i internationale fora udføres.

Anbefaling 11	Koordinering af den danske Open Access-indsats i internationale fora udføres Open Access Udvalget anbefaler, at forskningsrådenes danske repræsentanter i internationale forskningsfora såsom EUROHORCs og European Science Foundation sikrer koordinering af Open Access-politikker rådene imellem.
Proces	1. Anbefalingen implementeres af Det Frie Forskningsråd, Det Strategiske Forskningsråd, Danmarks Grundforskningsfond, Højteknologifonden og Rådet for Teknologi og Innovation.
Økonomi	

Opgave 2.2

At øge gennemsigtigheden af de kontraktmæssige betingelser i forbindelse med 'big deals' finansieret af offentlige midler - og at vurdere muligheden for at opnå 'economies of scale' ved aggregering af efterspørgslen

DEFF har gennem flere år forhandlet licensaftaler til elektroniske tidsskrifter, e-bøger, databaser m.m. på vegne af alle faglige biblioteker under Kulturministeriet, Videnskabsministeriet og Undervisningsministeriet, dvs. alle bibliotekstyper fra universitetsbiblioteker til gymnasiebiblioteker.

DEFF deltager i diverse nordiske og internationale koordineringstiltag f.eks. International Coalition of Library Consortia (ICOLC) og Knowledge Exchange. Der er behov for en styrket indsats i dette arbejde omkring Open Access-emner som forfatterafgifter ifm. gylden Open Access, transparente forretningsmodeller, frihed til grøn Open Access (parallel publicering i repositorier), fradrag for frikøbte artikler og nationale frikøbsaftaler (fri adgang til dansk produceret forskning). Dette er sket i Nederlandene, hvor man på nationalt plan har indgået en aftale med Springer om fri adgang til alle forskningspublikationer publiceret af hollandske universitetsforskere hos Springer i 2010. Dette er baggrunden for Open Access Udvalgets anbefaling nummer 12: DEFF øger fokus på Open Access i DEFF konsortielicenser.

Anbefaling 12	Øget fokus på Open Access i DEFF konsortielicenser Open Access Udvalget anbefaler, at der i DEFFs licensarbejde og i de internationale samarbejder, hvori DEFF indgår, sættes fokus på forhandling af forfatterafgifter ifm. gylden Open Access, frihed til grøn Open Access og transparente forretningsmodeller for Open Access-publicering mod betaling. Det anbefales, at DEFF forpligter sig til at arbejde aktivt på området og forsøger at forhandle aftaler om Open Access-publicering på nationalt plan. Det skal understreges, at målet er, at udgifterne til licenser ikke på noget tidspunkt stiger som konsekvens af Open Access.
Proces	1. DEFF laver en plan for Open Access-aktiviteterne for licensområdet 2. Planen godkendes af Open Access Udvalget 3. Planen igangsættes.
Økonomi	

Opgave 2.3

At arbejde for interoperabilitet af nationale repositorier for videnskabelig information med henblik på at fremme tilgængeligheden og søgbarheden af videnskabelig information på tværs af nationale grænser

En forudsætning, for at forskningsresultater kan deles på tværs af systemer, er, at systemer og udvekslingsformater understøtter dette. DEFF har deltager aktivt i det internationale samarbejde omkring repositorier via projekter i Knowledge Exchange og via Den Danske Forskningsdatabases samarbejde med DRIVER.

Knowledge Exchange-samarbejdet er veletableret i DEFF-regi og omfatter flere internationale arbejdsgrupper og lejlighedsvis projekter på områder som interoperabilitet mellem repositorier, Open Access, eScience og primærdata, støtte til forskernes forvaltning af ophavsret mv. DEFF opfordres til at fortsætte dette engagement og til at sikre, at aktiviteter og resultater forankres bredt i universitetssektoren.

DRIVER, der i en årrække har været finansieret af EU-Kommissionen, afløses nu af en fælles struktur, som er finansieret direkte af universiteterne og/eller deres nationale samarbejdsorganisationer på området. En sådan global Confederation of Open Access Repositories (COAR) er netop etableret, og Danmark bør tilslutte sig, således at såvel universiteterne som DEFF kan drage nytte af samarbejdet og dets fælles infrastruktur. Dette er baggrund for anbefaling nummer 13: Dansk medlemskab af centrale samarbejdsfora for repositorier og interoperabilitet.

Anbefaling 13	Dansk medlemskab af centrale samarbejdsfora for repositorier og interoperabilitet Open Access Udvalget anbefaler, at der efter DRIVERS ophør fortsat støttes op omkring det internationale samarbejde gennem medlemskab af Confederation of Open Access Repositories (COAR).
Proces	1. DEFF bliver medlem på vegne af de danske repositorier 2. DEFF sikrer, at aktiviteter og resultater forankres bredt.
Økonomi	Årligt medlemskab: 50.000 kr.

Opgave 2.4

At bidrage til et effektivt overblik over fremskridtet på europæisk niveau ved at informere Kommissionen om resultater og erfaringer med alternative modeller for formidling af videnskabelig information

Der eksperimenteres i internationalt regi med forskellige alternative publiceringsmodeller, og eventuelle danske erfaringer bør udbredes og afrapporteres til EU-Kommissionen¹³.

¹³ Kilde: <http://www.fi.dk/forskning/den-bibliometriske-forskningsindikator>

Hovedområde 3

At sikre langtidsbevaring af videnskabelig information, herunder publikationer og data samt vise den videnskabelige information i nationale bevaringsstrategier behørig opmærksomhed

Langtidsbevaring af videnskabelig information er et vigtigt emne i forhold til at sikre, at viden ikke går tabt på grund af teknologisk forældelse eller manglende struktureret indsamling og opbevaring. I Danmark sikrer *Lov om Pligtaflevering af offentliggjort materiale* langtidsbevaring på publikationsområdet, men når det handler om forskningsdata, er situationen en anden. Der findes ikke dækkende nationale løsninger for langtidsbevaring af videnskabelige data, dog har forskere, der har indsamlet survey data med støtte fra Det Frie Forskningsråd | Samfund og Erhverv, Det Frie Forskningsråd | Sundhed og Sygdom samt fra en del programkomitéer under Det Strategiske Forskningsråd, pligt til at arkivere data i Dansk Data Arkiv (DDA).

Opgave 3.1

At definere en struktureret tilgang til langtidsbevaring af videnskabelig information og at inkorporere denne tilgang i de nationale planer for digital bevaring, der er etableret i overensstemmelse med Kommissionens Anbefaling af 24. august 2006 og Ministerrådets Konklusioner af 13. november 2006 om kulturelle materials online tilgængelighed og digital bevaring

I Danmark sikrer *Lov om pligtaflevering af offentliggjort materiale*, at danske udgivne værker og offentliggjort materiale bliver pligtafleveret hos Statsbiblioteket og Det Kongelige Bibliotek, som er ansvarlige for langtidsbevaring af dokumenterne. Dette gælder for såvel fysisk som for digitalt materiale, som er publiceret på internettet. I henhold til den i 2004 reviderede pligtafleveringslov gennemfører Statsbiblioteket og Det Kongelige Bibliotek webhøstninger for at indsamle det på nettet publicerede danske materiale.

Som nævnt ovenfor under opgave 1.2 vokser universiteternes behov for at kunne trække på langtidsbevaringstjenester i takt med, at de i stadig højere grad lagrer forskningspublikationernes fulde tekst i deres lokale repositorer. I Danmark har de to pligtafleveringsbiblioteker etableret PINDAR arkivet, hvortil universiteternes publikationer hentes vha. OAI-høstning. Der er imidlertid behov for at udvikle denne løsning videre til en fuldt dækkende langtidsbevaringstjeneste for universiteternes publikationer, der løbende modtager og aktivt langtidsbevarer samtlige publikationer. Ligeledes skal sikres, at forskningsregistreringssystemet PURE ved opdateringer fremover understøtter OAI-høstning fra PINDAR. Således kan universiteterne opdatere deres repositorer med teknisk ajourførte (migrerede) versioner af deres digitale publikationer, der teknisk set forældes og mister deres anvendelighed i løbet af relativt få år.

Som nævnt under anbefaling fem, vil den fælles forskningsdatabase for danske forskningspublikationer kunne lette overførslen af publikationer til den nationale langtidsbevaringstjeneste, der således kan fokusere kræfterne på selve den funktionelle bevaring af publikationerne. Dette er baggrunden for Open Access Udvalgets anbefaling nummer 14: Dækkende langtidsbevaringstjeneste for videnskabelige publikationer etableres.

Digital bevaring er i øvrigt et meget stort område, hvor løsninger søges gennem internationale samarbejder. Statsbiblioteket og Det Kongelige Bibliotek deltager i EU-projektet Preservation and Long-term Access through Networked Services (PLANETS), hvor udfordringer i forhold til langtidsbevaring adresseres af et udvalg af nationalbiblioteker, nationale arkiver og universiteter. Fokus er bevaring af dokumentlignende objekter.

Med hensyn til bevaring af data (primærdata, forskningsdata) er situationen en anden, og der er i høj grad behov for midler samt en fælles indsats og planlægning blandt de relevante aktører som universiteterne, Dansk Data Arkiv, nationalbiblioteker, forskningsbiblioteker og forskergrupperne. I den fælles indsats skal der tillige ses på aktiviteter hos NordForsk og EU. I EUs digitale agenda er der stort

fokus på området, og en ekspertgruppe har netop udgivet rapporten: *Riding the wave - How Europe can gain from the rising tide of scientific data*¹⁴. Rapporten skal anvendes i forbindelse med formuleringen af EUs forsknings- og forskningsinfrastruktur-politikker, og området vil givetvis få stærkt øget fokus de kommende år.

På sigt skal Open Access-politikker også omfatte data, men som situationen er p.t., er der ikke tilstrækkelig koordinering og infrastruktur til at stille kravet. I modsætning til en artikel giver forskningsdata i sig selv ikke stor mening. Der vil være behov for at eksperimentere med metoder til struktureret indsamling og automatisk indhentning af informationer, der er nødvendige for fremtidig brug, herunder også de retslige, personfølsomme og videnskabsetiske forhold. Derudover vil der være et stort behov for at inddrage internationale erfaringer på området.

Videnskabsministeriet overvejer i forbindelse med udarbejdelsen af den planlagte danske roadmap for forskningsinfrastruktur at nedsætte et nyt samarbejdsorgan inden for området e-science. Det påtænkes, at det nye organ blandt andet får til opgave at håndtere lagerkapacitet for danske forskningsmiljøer. Organet bør samarbejde med relevante arkiveringsinstitutioner og Kulturministeriet omkring adgang til og langtidsbevaring af forskningsdata.

Bag forskningsdata ligger ofte mange implicite antagelser, som er kendte i samtiden, men for at data kan være brugbare for andre end den gruppe, som producerede dem, skal disse dokumenteres. Når det gælder samfundsvidenskabelige survey data findes der en international dokumentationsstandard, DDI. Fra DDI-standarden og dens forgængere vil der kunne hentes inspiration i forhold til at udvikle strukturer for datadokumentation for andre typer af data med henblik på langtidsbevaring og fri adgang. Sikringen af den frie adgang til primære forskningsdata er et omfattende område, som kræver selvstændig analyse af infrastruktur, organisering, økonomi m.m. Opgaven kan ikke løses uden samarbejde på tværs af en række interessenter. Dette er baggrunden for Open Access Udvalgets anbefaling nummer 15: National planlægning af fri adgang til samt langtidsbevaring af primære forskningsdata foretages.

Anbefaling 14	Dækkende langtidsbevaringstjeneste for videnskabelige publikationer etableres Open Access Udvalget anbefaler, at der i tilknytning til den fælles forskningsdatabase for formidling af danske forskningsresultater (anbefaling fem) etableres en langtidsbevaringstjeneste, der sikrer, at digitale publikationer kan læses og udnyttes over lang tid.
Proces	<ol style="list-style-type: none"> 1. Det Kongelige Bibliotek gennemfører en undersøgelse af universiteternes og andre forskningsproducerende institutioners behov og præferencer samt den internationale state-of-the-art på området 2. På baggrund af undersøgelsen udarbejdes et forslag til langtidsbevaringstjenestens overordnede funktionalitet og samspil med den fælles portal og universiteternes repositorier. Forslaget evalueres af Open Access Udvalget og Kulturministeriet 3. Forslaget sendes i høring blandt interessenterne 4. Langtidsbevaringstjenesten udvikles 5. Tjenesten sættes i drift.
Økonomi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Undersøgelse af behov samt udvikling af langtidsbevaringstjenesten: 2 mio. kr. 2. Drift og support af tjenesten årligt: 1 mio. kr.

¹⁴ *Riding the wave - How Europe can gain from the rising tide of scientific data*. Final report of the High level Expert Group on Scientific Data. A submission to the European Commission October 2010
http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/cf/itemlongdetail.cfm?item_id=6204

Anbefaling 15	<p>National planlægning af fri adgang til samt langtidsbevaring af primære forskningsdata foretages</p> <p>Open Access Udvalget anbefaler, at der etableres et tværgående samarbejde, der samler interessenter inden for området primære forskningsdata. Dette samarbejde skal koordinere, hvordan danske forskningsdata kan arkiveres, således at man sikrer nutidig og fremtidig adgang. I planlægningen skal der ses på internationale initiativer og mulige samarbejdsrelationer samt redegøres for de økonomiske konsekvenser.</p> <p>Videnskabsministeriet overvejer i forbindelse med udarbejdelsen af den planlagte danske roadmap for forskningsinfrastruktur at nedsætte et nyt samarbejdsorgan inden for området e-science. Det påtænkes, at det nye organ blandt andet får til opgave at håndtere lagerkapacitet for danske forskningsmiljøer. Organet bør samarbejde med relevante arkiveringsinstitutioner og Kulturministeriet omkring adgang til og langtidsbevaring af forskningsdata.</p> <p>Via DEFF fortsættes det internationale samarbejde om primære forskningsdata i Knowledge Exchange. Via DDA fortsættes det internationale samarbejde omkring udvikling af dokumentationsstandarder DDI samt af softwareløsninger udviklet til dataproducenter, -administratorer og -brugere med udgangspunkt i standarden.</p>
Proces	1. Videnskabsministeriet etablerer en ny tværgående samarbejdsorganisation for e-science, som blandt andet får til opgave at koordinere aktiviteter med lagringsinstitutioner.
Økonomi	2.2 mio. kr. i alt over 2 år.

Opgave 3.2

At tage den videnskabelige informations specifikke karakteristika i betragtning ved etableringen af de lovmæssige rammer (inklusive pligtaflevering) eller den praktiske organisering af digital bevaring

Som nævnt under opgave 3.1 har Danmark en dækkende pligtafleveringslov for materiale publiceret på nettet, uanset hvilken form materialet har. Loven håndhæves gennem webarkivering af publiceret materiale og gennem høstning til PINDAR. Hele diskussionen omkring videnskabelige primærdata rejser imidlertid nye udfordringer, idet disse skal håndteres struktureret, hvis de skal kunne bruges i fremtiden.

Der er på europæisk og globalt plan etableret centrale fora for samarbejde omkring håndtering og langtidsbevaring af videnskabelig information i bredeste forstand. Her bør der sikres dansk deltagelse med henblik på erfaringsudveksling og for at etablere løsninger, som er anvendelige i en global sammenhæng. Dette er baggrunden for anbefaling nummer 16: Dansk medlemskab af centrale internationale samarbejdsfora for håndtering og langtidsbevaring af videnskabelig information i bredeste forstand indgås.

Anbefaling 16	<p>Dansk medlemskab af centrale internationale samarbejdsfora for håndtering og langtidsbevaring af videnskabelig information i bredeste forstand indgås</p> <p>Open Access Udvalget anbefaler medlemskab af og aktiv deltagelse i de tre vigtige internationale samarbejdsfora på området:</p> <ul style="list-style-type: none"> • The Alliance for Permanent Access som samler store europæiske universiteter, forskningslaboratorier, fonde, nationalbiblioteker, forlag m.fl. med henblik på at skabe en fælles vision og ramme for en langtidssikret digital infrastruktur, der vil give permanent adgang til videnskabelige data • DataCite – International Initiative to Improve Access to Research Data on the internet – et globalt initiativ, der samler fremtrædende aktører fra USA, Canada, Europa, Australien og Asien • CESSDA ERIC - Council of European Social Science Data Archives – European Research Infrastructure Consortium.
Proces	<ol style="list-style-type: none"> 1. DEFF bliver medlem af de to fora på Danmarks og de danske interessenters vegne 2. Dansk Data Arkiv's medlemskab af CESSDA ERIC afventer resultatet af den danske roadmapproces for forskningsinfrastruktur. 3. DEFF sikrer, at aktiviteter og resultater forankres bredt.
Økonomi	Årlige medlemskaber i alt: 600.000 kr.

Bilag

Bilag 1: Kommissorium for det nationale arbejde med Open Access

Baggrund og formål

Regeringen har ved videnskabsministeren tiltrådt Ministerrådets konklusioner om videnskabelig information i den digitale tidsalder. Med det formål at leve op til regeringens forpligtelser forankres arbejdet med implementeringen af konklusionerne i en projektgruppe med udgangspunkt i Styregruppen for Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek (DEFF). Styregruppen arbejder for at fremme DEFFs formål og interesser. Medlemmerne udpeges i deres personlige kapacitet og tilgodeser ikke institutionelle særinteresser, ligesom de ikke repræsenterer bestemte organisationer. Styregruppens ansvarsområde omfatter blandt andet udarbejdelse af strategi og overordnede handlingsplaner. Styregruppen er organisatorisk placeret under Koordinationsudvalget, der varetager den overordnede ledelse af DEFF.

Arbejdet med implementering af Ministerrådets konklusioner foregår i forlængelse af Styregruppens ordinære møder og varetages af en projektgruppe med udgangspunkt i Styregruppen suppleret med repræsentanter fra Universitets- og Bygningsstyrelsen, Forsknings- og Innovationsstyrelsen, Danske Universiteter samt Udvalget til Beskyttelse af Videnskabeligt Arbejde (UBVA).

Danmark bliver i Ministerrådets konklusioner overordnet opfordret til:

- At styrke de nationale strategier og strukturer for adgang til og formidling af videnskabelig information
- At styrke koordinationen mellem medlemsstaterne af politikker og praksis med hensyn til adgang og formidling
- At sikre langtidsbevaring af videnskabelig information, herunder publikationer og data samt vise den videnskabelige information i nationale bevaringsstrategier behørig opmærksomhed.

Formålet med det nye udvalg er at sikre, at arbejdet implementeres af et kompetent forum, og at de initiativer, som sættes i gang, er afstemt med de relevante interessenter.

Kommissorium

Projektgruppen har til opgave at planlægge og gennemføre implementeringen af Ministerrådets konklusioner. I planlægningen af implementeringen bedes udvalget afklare, hvordan offentligt finansieret forskning gøres offentlig tilgængelig online samt hvilke økonomiske konsekvenser, der er forbundet med dette. Planen kan indeholde overvejelser om, hvordan implementeringen sikres opbakning fra danske forskere, samt hvilken rolle de forskningsfinansierende organer skal have i forbindelse med implementeringen. Planen skal tage højde for afklaring af ophavsretslige spørgsmål. Inddragelse af de videnskabelige forlags organisation i Europa er væsentlig i forbindelse med formidling af forskningsresultater.

Projektgruppen forbereder en henvendelse på vegne af videnskabsministeren og kulturministeren til EU-Kommissæren for Forskning og Innovation samt EU-Kommissæren for Informationssamfundet og Medierne, der står bag Ministerrådets konklusioner med en opfordring til, at kommissærerne udarbejder et fælles europæisk udspil til forlagsbranchen om Open Access-publicering.

Sekretariatsbetjening

Projektgruppen sekretariatsbetjenes af DEFFs sekretariat. Omkostningerne i forbindelse med sekretariatsbetjeningen forventes afholdt inden for den eksisterende ramme.

Tidsplan og produkter

Projektgruppen bedes lede arbejdet med implementering af Ministerrådets konklusioner.

Tentativ tidsplan:

Dato	Aktivitet
1. feb.-1.apr. 2009	Nedsættelse af projektgruppen med udgangspunkt i DEFFs styregruppe
1. apr. 2009	Fremsendelse af videnskabsministerens samt kulturministerens brev til EU-kommissærerne
1. apr.-1. sept. 2009	Udarbejdelse af plan for implementering og økonomi
1. sep.-1 nov. 2009	Projektgruppen præsenterer planen for Koordinationsudvalget
1. nov.-1.febr. 2010	Implementeringsplanen høres i de involverede ministerier, og der sker afklaring af økonomi
1. feb.-1.apr. 2010	Projektgruppen laver en bred høring af planen
1. apr.-31. jun. 2010	Høringsfase
1. jul.-1. sep. 2010	Projektgruppen konkluderer på høringen
1. sep.-1. nov. 2010	De relevante ministre godkender implementeringsplanen
1. nov. 2010	Implementeringen af Open Access sættes i gang
Ult. 2011	Projektgruppen konkluderer på implementeringsforløbet og orienterer ministrene.

Bilag 2: EU-Ministerrådets konklusioner om videnskabelig information i den digitale tidsalder

**COUNCIL OF
THE EUROPEAN UNION**

Council Conclusions on scientific information in the digital age: access, dissemination and preservation

*2832nd COMPETITIVENESS (Internal market, Industry and Research) Council meeting
Brussels, 22 and 23 November 2007*

The Council adopted the following conclusions:

"THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION

RECALLING:

- the 24 August 2006 Commission Recommendation on "the digitisation and online accessibility of cultural material and digital preservation" (OJ 2006/L 236/28) and the related Council Conclusions of 13 November 2006 (OJ 2006/C 297/01);
- the 14 February 2007 Commission Communication on "scientific information in the digital age: access, dissemination and preservation" COM(2007)56;
- the 4 April 2007 Commission Green paper on "the European Research Area: New Perspectives" COM(2007)161;
- The OECD's Principles and Guidelines for Access to Research Data from Public Funding, agreed by all OECD Countries in 2007.

CONSIDERING that:

- access to and dissemination of scientific information – publications and data – are crucial for the development of the European Research Area, and can help accelerate innovation;

P R E S S

- the Internet has created unprecedented possibilities to disseminate, share and build on the outcome of research efforts;
- Information and Communication Technologies revolutionise the way scientists communicate, perform research and produce knowledge;
- in an era of high speed connectivity and high performance computing, data emerges as key for modern science;
- the systems by which scientific information is published are pivotal for its dissemination and quality control, in particular through peer review, and thus have a major impact on research funding policies and on the excellence of European research;
- universities, libraries, research performing and research funding organisations, scientific publishers and other stakeholders have in recent years made considerable investments in information technologies for online accessibility;
- effective and long-lasting digital preservation of scientific information is fundamental for the current and future development of European research;

1) WELCOMES

- the Communication COM(2007)56 on "scientific information in the digital age: access, dissemination and preservation" as a basis for further work at the European level on the accessibility and preservation of scientific information.

2) RECOGNISES

- the major contribution of universities, international research organisations, research bodies, libraries and other public organisations, as well as of scientific publishers, to the scientific dissemination process;
- that new, Internet-based dissemination models have triggered a major debate involving all concerned stakeholders on access to and dissemination of scientific information and in particular on access to peer-reviewed scientific articles;
- that over the past years scientific libraries' capacity to provide researchers with access to a wide range of publications has been affected by rising overall prices of scientific journals (including electronic distribution of publications);
- the strategic importance for Europe's scientific development of current initiatives to develop sustainable models for open access to scientific information.

3) UNDERLINES

- the need to ensure rapid and wide access to publicly funded research results;
- that Member States have a strong interest in an efficient scientific information system that maximises the socio-economic impact of public investments in research and technological development;
- the importance of scientific output resulting from publicly funded research being available on the Internet at no cost to the reader under economically viable circumstances, including delayed open access;
- the cross-border nature of many research endeavours, of their funding sources, and of their dissemination channels;
- the importance of better access to unprocessed data and repository resources for data and material that allows fresh analysis and utilisation beyond what the originator of the data had envisaged;
- that new forms of electronic communication have the potential to enable open access to data and scientific publications, and provide a unique opportunity for the open development of specific data mining, analysis and integration tools, possibly enhanced by common format standards;
- that policies and practices in the Member States on access to and preservation of scientific publications and research data are developing at different speeds;
- the importance of effective collaboration between different actors, including funding agencies, researchers, research institutions and scientific publishers, in relation to access, dissemination and preservation of scientific publications and research data;

4) TAKES NOTE

- of recent reports calling on the Commission to improve access to results stemming from the research it funds, including reports of the European Research Advisory Board and the European Research Council's Scientific Council supporting open access to Community funded research results;
- of the intention of the Commission to support further research on the scientific publication system, and to carry out a study on the economic aspects of digital preservation.

5) INVITES THE MEMBER STATES

As first steps and in line with the annex, to

- reinforce national strategies and structures for access to and preservation and dissemination of scientific information, tackling organisational, legal, technical and financial issues;
- enhance the co-ordination between Member States, large research institutions and funding bodies on access, preservation and dissemination policies and practices;
- maximise access for researchers and students to scientific publications, in particular by improving public procurement practices in relation to scientific information; this could include exchanging information on these practices and increasing the transparency of the contractual terms of "big deals", and exploring the possibilities for funding bodies, research institutions and scientific publishers from different Member States to work together in order to achieve economies of scale and efficient use of public funds by demand aggregation;
- ensure the long term preservation of scientific information - including publications and data - and pay due attention to scientific information in national information preservation strategies;

6) INVITES THE COMMISSION TO

As first steps and in line with the annex, to

- monitor good practices in relation to open access to European scientific production, including those arising from large scale experiments by scientific communities and large research institutions, and encourage the development of new models that could improve access to European scientific research results;
- monitor the current situation of public virtual scientific libraries in the EU and other ongoing developments across Europe relating to access of students and researchers to scientific information and to its digital preservation, as well as the relevant legal framework conditions that may have an impact on access to this information;
- experiment with open access to scientific data and publications resulting from projects funded by the EU Research Framework Programmes in order to assess the appropriateness of adopting specific contractual requirements;
- encourage research into digital preservation, as well as experiments on and wide deployment of scientific data infrastructures with cross-border, cross-institution and cross-discipline added-value for open access to and preservation of scientific information;
- support and contribute to improving policy co-ordination and to fostering a constructive debate and exchange of information between stakeholders.

A. Invitation to the Member States to:

1. Reinforce national strategies and structures for access to and dissemination of scientific information by:	
defining clear policies for dissemination of and access to scientific information, including the associated financial planning;	2008
promoting, through these policies, access through the internet to the results of publicly financed research, at no cost to the reader, taking into consideration economically sustainable ways of doing this, including delayed open access	2008 onwards
<p>assessing in a systematic way conditions affecting access to scientific information, including:</p> <ul style="list-style-type: none"> - the way in which researchers exercise their copyrights on scientific articles; - the level of investments in the dissemination of scientific information as compared to total investments in research; - the use of financial mechanisms to improve access, such as refunding VAT for digital journal subscriptions to libraries; 	2008
ensuring that repositories of scientific information are sustainable and interoperable;	2010
bringing together main stakeholders in the debate on scientific information (scientists, funding bodies, libraries, scientific publishers)	2008

2. Enhance the co-ordination between Member States on access and dissemination policies and practices by:	
exploring the possibility for national funding bodies to define common basic principles on open access;	2008
improving transparency of the contractual terms of 'big deals' financed with public money and assessing the possibilities to achieve economies of scale by demand aggregation;	2008
working towards the interoperability of national repositories of scientific information in order to facilitate accessibility and searchability of scientific information beyond national borders;	2009
contributing to an effective overview of progress at European level, informing the Commission of results and experiences with alternative models for the dissemination of scientific information.	2008

3. Ensure the long term preservation of scientific information - including publications and data - and pay due attention to scientific information in national preservation strategies by:	
defining a structured approach to the long term preservation of scientific information and incorporating this approach in national plans for digital preservation established in line with the Commission Recommendation of 24 August 2006 and Council Conclusions of 13 November 2006 on online accessibility to cultural material and digital preservation;	Mid-2008
taking into account the specific characteristics of scientific information when setting up the legislative framework (including legal deposit) or practical set-up for digital preservation.	2009

B. Invitation to the Commission to implement the measures announced in the Communication on "scientific information in the digital age: access, dissemination and preservation", and in particular to:

1. Experiment with open access to scientific publications resulting from projects funded by the EU Research Framework Programmes by:	
defining and implementing concrete experiments with open access to scientific publications resulting from Community funded research, including with delayed open access.	2008 onwards

2. Support experiments and infrastructures with a cross-border added-value for access to and preservation of scientific information by:	
co-funding of research infrastructures, in particular by linking digital repositories at European level and co-funding research on digital preservation within FP7; supporting experiments with open access with a clear cross-border added value.	2007 onwards

3. Contribute to improved policy co-ordination between Member States and to a constructive debate between stakeholders by:	
bringing together, at the European level, concerned stakeholders in the debate on scientific information	2007 onwards
monitoring good practices in relation to open access to European scientific production.	2008 onwards

Bilag 3: Økonomioversigt og økonomiberegninger

	1 år	2 år	3 år	4 år
Udvikling af forskningsdatabase	1.000.000			
Drift og projektstyring af forskningsdatabase	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Udvikling af langtidsbevaringstjeneste for publikationer	2.000.000			
Drift af langtidsbevaringstjeneste for publikationer	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Samlet koordinering	800.000	800.000	800.000	800.000
Konsulentbistand og undersøgelser omkring videnskabelig Open Access publicering på dansk	1.000.000			
Oplysning, debat og dialog	500.000	500.000	200.000	100.000
Planlægning af fri adgang og langtidsbevaring af data	1.100.000	1.100.000		
Medlemskaber	650.000	650.000	650.000	650.000
TOTAL	9.050.000	5.050.000	3.650.000	3.550.000
TOTAL for alle 4 år				21.300.000

Økonomiberegninger

Nr.	Anbefaling	Beregning	Kroner
1	Videnskabsministeriet etablerer national Open Access-politik		
2	Forskningsråd og offentlige fonde etablerer Open Access-politikker		
3	Universiteter og andre forskningsinstitutioner implementerer og fremmer Open Access-politikker		
4	Undersøgelse gennemføres af mulighederne for koordinering mellem den bibliometriske forskningsindikator og Open Access-politikkerne		
5	En samlet national forskningsdatabase	1) Grundlæggende modernisering fra minimums-funktionalitet i dag svarende til 20 måneders akademisk udviklingsindsats 2) Driftsomkostninger som i dag plus løbende opdatering af funktionalitet	1) Udvikling af en aggregeret portal: 1.000.000 kr. årligt 2) Drift og projektstyring af en fælles portal: 1.000.000 kr. årligt
6	Undersøgelse af behovet for ét repositorium til små forskningsinstitutioners forskningspublikationer		
7	Danske videnskabelige forlag, videnskabelige selskaber og videnskabsredaktører udarbejder oplæg om omstilling til Open Access for videnskabelige tidsskrifter	Konsulentbistand og eventuelle undersøgelser: 500.000 kr	500.000 kr
8	Danske videnskabelige forlag og videnskabelige selskaber udarbejder oplæg om omstilling til Open Access for videnskabelige monografier	Konsulentbistand og eventuelle undersøgelser: 500.000 kr	500.000 kr
9	Open Access Udvalget overvåger implementeringen af videnskabsministerens Open Access-strategi	Én medarbejder fuld tid: 600.000 kr. årligt Midler til arrangementer o.lign.: 200.000 kr. årligt	800.000 kr. årligt i 4 år
10	Styrke og understøtte information, debat og dialog	Planlægning og design: 300.000 kr. Kampagner og konference: 1.000.000 kr.	1.300.000 kr .
11	Koordinering af den danske Open Access-indsats i internationale fora		
12	DEFF øger fokus på Open Access i DEFF konsortielicenser		
13	Dansk medlemskab af centrale samarbejdsfora for repositorer og interoperabilitet	Medlemskab: 25.000 kr. Rejser og mødedeltagelse: 25.000 kr.	50.000 kr. årligt

Nr. Anbefaling	Beregning	Kroner
14 Dækkende langtidsbevaringstjeneste for videnskabelige publikationer etableres	Udvikling svarende til 40 måneders akademisk indsats: 2.000.000 kr. Drift løn årligt: 600.000 kr. Drift andet årligt: 400.000 kr.	Udvikling: 2.000.000 kr. Drift årligt: 1.000.000 kr.
15 National planlægning af fri adgang til og langtidsbevaring af primære forskningsdata foretages	Sekretariatsbetjening i 2 år: 600.000 kr. Udredninger/undersøgelser: 1.600.000 kr.	Medarbejder: 600.000 kr. Undersøgelser: 1.600.000 kr.
16 Dansk medlemskab af centrale internationale samarbejdsfora for håndtering og langtidsbevaring af videnskabelig information i bredeste forstand	Medlemskab The Alliance for Permanent Access: 200.000 Medlemskab DataCite: 200.000 Medlemskab CESSDA ERIC: 200.000	600.000 kr. årligt

Bilag 4: Tidsplan for implementeringen

		2011	2012	2013	2014		
		1.halvår	2.halvår	1.halvår	2.halvår	1.halvår	2.halvår
Anbefaling 1. Videnskabsministeriet etablerer national Open Access-politik							
Proces	1. Open Access Udvalget indstiller et forslag til national Open Access-politik til Videnskabsministeriet og Kulturministeriet						
	2. Videnskabsministeriet forestår den nødvendige høring og beslutning						
Anbefaling 2. Forskningsråd og offentlige fonde etablerer Open Access-politikker							
Proces	1. Forskningsråd og offentlige fonde etablerer og implementerer Open Access-politik						
Anbefaling 3. Universiteter og andre forskningsinstitutioner implementerer og fremmer Open Access-politikker							
Proces	1. Diskussion og beslutning hos universiteterne						
Anbefaling 4. Undersøgelse gennemføres af mulighederne for koordinering mellem den bibliometriske forskningsindikator og Open Access-politikkerne							
Proces	1. Forsknings- og Innovationsstyrelsen og DEFF laver undersøgelse af muligt samspil mellem den bibliometriske forskningsindikator og Open Access						
Anbefaling 5. Én samlet forskningsdatabase							
Proces	1. Videnskabsministeriet og Forsknings- og Innovationsstyrelsen implementerer de nødvendige krav i forskningsbevillinger						
	2. DEFF og Open Access Udvalget nedsætter arbejdsgruppe						
	3. Fælles forskningsdatabase etableres og sættes i drift						

		2011	2012	2013	2014		
		1.halvår	2.halvår	1.halvår	2.halvår	1.halvår	2.halvår
Anbefaling 6. Undersøgelse af behovet for ét repository til små institutioners forskningspublikationer							
Proces	1. Der udarbejdes undersøgelse inklusive økonomi og mulige scenarier						
	2. Open Access Udvalget beslutter den videre proces						
Anbefaling 7. Danske videnskabelige forlag, videnskabelige selskaber og videnskabsredaktører udarbejder oplæg om omstilling til Open Access for videnskabelige tidsskrifter							
	1. Open Access Udvalget udarbejder kommissorium						
	2. Forlæggerforeningen m.fl. inviteres til at komme med udspil på baggrund af kommissorium						
	3. Forlæggerforeningen m.fl. afleverer forslag til, hvordan danske videnskabelige tidsskrifter kan omstilles til Open Access						
Anbefaling 8. Danske videnskabelige forlag og videnskabelige selskaber udarbejder oplæg om omstillingen til Open Access for videnskabelige monografier							
	1. Open Access Udvalget udarbejder kommissorium						
	2. Forlæggerforeningen m.fl. inviteres til at komme med udspil på baggrund af kommissorium						
	3. Forlæggerforeningen m.fl. afleverer forslag til, hvordan danske videnskabelige tidsskrifter kan omstilles til Open Access						
Anbefaling 9. Open Access Udvalget overvåger implementeringen af videnskabsministerens Open Access-strategi							
Proces	1. Open Access Udvalget overvåger implementeringen af videnskabsministerens Open Access-strategi						
Anbefaling 10. Styrke og understøtte information, debat og dialog							
	1. Open Access Udvalget udarbejder plan for gennemførelsen						
	2. Planen igangsættes						

		2011	2012	2013	2014				
		1.halvår	2.halvår	1.halvår	2.halvår	1.halvår	2.halvår	1.halvår	2.halvår
Anbefaling 11. Koordinering af den danske Open Access-indsats i internationale fora udføres									
Proces	1. Anbefalingen implementeres af Det Frie Forskningsråd, Det Strategiske Forskningsråd, Danmarks Grundforskningsfond, Højteknologifonden og Rådet for Teknologi og Innovation								
Anbefaling 12. Øget fokus på Open Access i DEFF konsortielicenser									
Proces	1. DEFF laver en plan for Open Access-aktiviteterne på licens-området								
	2. Planen godkendes af Open Access Udvalget								
	3. Planen igangsættes								
Anbefaling 13. Dansk medlemskab af centrale samarbejdsfora for repositorier og interoperabilitet									
Proces	1. DEFF bliver medlem af COAR på vegne af de danske repositorier								
	2. DEFF sikrer, at aktiviteter og resultater forankres bredt								
Anbefaling 14. Dækkende langtidsbevaringstjeneste for videnskabelige publikationer etableres									
	1. Undersøgelse af behov m.m.								
	2. Udarbejdelse af forslag								
	3. Høring								
	4. Etablering og drift								

		2011	2012	2013	2014		
		1.halvår	2.halvår	1.halvår	2.halvår	1.halvår	2.halvår
Anbefaling 15. National planlægning af fri adgang til samt langtidsbevaring af primære forskningsdata foretages							
Proces	1. VTU nedsætter tværgående samarbejdsorganisation for e-science						
Anbefaling 16. Dansk medlemskab af centrale internationale samarbejdsfora for håndtering og langtidsbevaring af videnskabelig information i bredeste forstand							
Proces	1. DEFF/DDA bliver medlem						
	2. DEFF sikrer, at aktiviteter og resultater forankres bredt						

**Anbefalinger til implementering af
Open Access i Danmark**

Afsluttende rapport fra Open Access Udvalget

Udgivet i 2011 af
Styrelsen for Bibliotek og Medier/DEFF
i samarbejde med
Forsknings- og Innovationsstyrelsen

Styrelsen for Bibliotek og Medier
H.C. Andersens Boulevard 2
1553 København V

Telefon: 33 73 33 73
post@bibliotekogmedier.dk
www.bibliotekogmedier.dk

Sats: Stæhr Grafisk
Tryk: C.S. Grafisk
Foto: Tobias Toyberg

ISBN: 978-87-92681-12-6
Elektronisk ISBN: 978-87-92681-13-3

Publikationen kan hentes på
www.bibliotekogmedier.dk
www.fi.dk

DEff